

Gaspeldoorn, *Ulex europaeus*

Ik hou van vlinderbloemige heesters en bomen. Als kind was ik al gek op buurmans Brem, met rode en met tweekleurige bloemen. Ik heb het over cultivars van *Cytisus scoparius*, de Brem. Ik hou dus ook van Stekelbrem, Heidebrem, Duitse brem, Verfbrem maar ook van Kamerbrem en *Wisteria*, *Laburnum*, *Robinia* en *Styphnolobium*. En ook van *Indigofera* die in de jongste *Dendroflora* beschreven staat. Daar staat dat er over de hele wereld 750 geslachten tot de vlinderbloemigen behoren! Een van de grootste plantenfamilies, dus.

Gaspeldoorn: wintergroen en veeleisend

Maar ik wil het hebben over de Gaspeldoorn, ook onderdeel van die grote plantenfamilie. Gaspel komt van gaspe wat staat voor haak (doorn) of gesp. Gaspe is een oud-Nederlands woord. De Gaspeldoorn wordt menshoog en komt in ons land, zeker in Noord-Nederland, sporadisch voor. De heester kan slecht tegen vorst en daardoor kan er schade ontstaan. Bij ernstige schade, dat kan ook door vraat zijn, loopt hij vanuit de wortels weer uit. De jonge scheuten en hun lange doorns zijn lichtgroen met een

Een zee van gele bloemen, midden in de winter (foto februari 2022)

Het lichtgroen met een blauwe gloed van de jonge scheuten en doorns

blauwe gloed. Ze zijn eetbaar en onder andere geliefd bij schapen.

Hij is wintergroen. Maar het moet gezegd dat het blad niet veel voorstelt. Het blad is namelijk vergroeid tot stekels. Toch geven de 6 tot 7 cm lange groene doorns en takken de heester 's winters een luchtig silhouet. Er komen zwarte behaarde peulen aan, las ik eens, maar ik kan me niet herinneren die ooit gezien te hebben. Als de peulen rijp zijn knallen ze open en daarbij schieten de zaadjes in het rond. (Ook bij de Bezembrem kun je dat geluid op warme dagen duidelijk horen.) Daar waar het standplaats aan alle voorwaarden voldoet ontkiemen ze in groten getale. Dat is in Nederland vooral langs de kust, waar het klimaat veel zachter is dan in het binnenland. Kalkarme grond is gevraagd en dat moet niet té droog zijn. Ook willen ze geen natte voeten. In het Drentse Fochteloërveen groeit een klein groepje Gaspeldoorns. Ik vermoed dat ze van zaad zijn opgekomen, want ze staan er in verschillende maten. Ook zijn ze recent aangeplant op een geluidswal aan de A28 ter hoogte van Beilen. In Drenthe weet ik ze verder niet te staan. Omdat koude winters de laatste jaren weinig meer voorkomen, bestaat de kans dat de Gaspeldoorn een blijvertje is.

Invasief?

De Gaspeldoorn verspreidt zich in de juiste omstandigheden zo snel dat hij tot de invasieve soorten wordt gerekend.

Toen we met de NDV voor een excursie in Ierland waren (2013), zagen we de Gaspeldoorn daar bij duizenden en duizenden staan. Een schitterend gezicht, die goudgele stroken langs de akkers en op overhoeken (delen van een grondperceel die minder makkelijk te beheren zijn). Ik zag er struiken zo overladen met bloemen dat je ze haast zou gaan stekken om op die manier een rijkbloeiende kloon te krijgen. Of een kweker daar brood in ziet betwijfel ik, want veel mensen houden niet van al die stekels in hun tuin. Jonge planten kun je nog zonder handschoenen aanraken. Maar als tak en stekels verhouten is dat geen aanbeveling meer en is het een vreselijke heester in je tuin. Prima geschikt echter als ruige haag om iets dat je niet in de tuin wilt, buiten te houden. Daar kan geen Sleedoorn of Meidoorn tegenop.

De *Ulex* in mijn tuin staat er ondertussen vijf jaar. Hij is meer dan manshoog en twee meter breed. Een mooie vorm heeft hij niet. Eerder een rare staak die wat uithangt, met een boompaal die voorkomt dat hij een ruige bodembedekker wordt. Maar de bloei vergoedt alles! Menigmaal bloeit ze jaarrond en in de winterperiode als de tuin nog kaal is bloeit hij nog steeds of opnieuw met een zee van bloemen. Hij geurt nauwelijks.

Het is een rare staak, deze *Ulex*, maar daarom niet minder mooi